WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 20 października 2011 r. *

W sprawie C-140/10

mającej za przedmiot wiosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Hof van Cassatie (Belgia) postanowieniem z dnia 25 lutego 2010 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 17 marca 2010 r., w postępowaniu:

Greenstar-Kanzi Europe NV

przeciwko

Jeanowi Hustinowi,

Jo Goossensowi,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano prezes izby, M. Safjan, M. Ilešič, E. Levits i J.J. Kasel (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: N. Jääskinen,
sekretarz: A. Calot Escobar,

* Język postępowania: niederlandzki.

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Greenstar-Kanzi Europe NV przez N. Segers oraz K. Tielens, advocaten,

— w imieniu J. Hustina oraz J. Goossensa przez H. Van Gompela oraz J. Hensena, advocaten,

— w imieniu rządu hiszpańskiego przez F. Díeza Morena, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez F. Wilmana oraz T. van Rijna, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 7 lipca 2011 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 11 ust. 1, art. 13 ust. 1–3, art. 16, 27, 94 i 104 rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin

(Dz.U. L 227, s. 1), zmienionego rozporządzeniem Rady (WE) nr 873/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. (Dz.U. L 162, s. 38) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2100/94").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Greenstar-Kanzi Europe NV (zwanej dalej „GKE") a J. Hustinem i J. Goossensem w przedmiocie zarzucanego tym ostatnim naruszenia znaku towarowego Kanzi i odmiany jabłoni Nicoter oraz praw do znaku towarowego i wspólnotowej ochrony odmian roślin, które są z nimi związane, poprzez wprowadzenie do obrotu przez J. Hustina i J. Goossensa jabłek pod znakiem towarowym Kanzi.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motyw czternasty rozporządzenia nr 2100/94 stanowi:

„[D]ziałanie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin powinno być jednolite na obszarze Wspólnoty, transakcje handlowe wymagające zgody posiadacza muszą zostać ściśle określone; zakres ochrony w porównaniu do większości systemów krajowych powinien być rozszerzony na określony materiał odmiany, biorąc pod uwagę handel z krajami spoza Wspólnoty, w których nie ma ochrony; natomiast wprowadzenie zasady wyczerpania praw musi zapewnić, by ochrona nie była nadmierna".

4 Artykuł 11 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi:

„Osoba, która wyhodowała lub odkryła i rozwinęła odmianę lub jej następca prawny, zwana dalej »hodowcą«, jest uprawniona do wspólnotowej ochrony odmian roślin".

5 Artykuł 13 ust. 1 tego rozporządzenia ma następującą treść:

„1. Wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin wywiera taki skutek, iż posiadaczowi lub posiadaczom wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin, zwanym dalej »posiadaczami«, przysługuje prawo do wykonywania działań wymienionych w ust. 2.

2. Bez uszczerbku dla przepisów art. 15 i 16 następujące działania w odniesieniu do składników odmiany lub materiału ze zbioru odmiany chronionej, zwanych dalej »materiałem«, wymagają upoważnienia posiadacza:

a) wytwarzanie lub rozmnażanie (reprodukcja);

b) przygotowanie do rozmnażania;

c) oferowanie do sprzedaży;

d) sprzedaż lub inne wprowadzenie do obrotu;

e) eksport ze Wspólnoty;

f) import do Wspólnoty;

g) przechowywanie do każdego z celów wymienionych w lit. a)–f).

Posiadacz może udzielić swojego upoważnienia na określonych warunkach i z ograniczeniami.

3. Przepisy ust. 2 stosuje się do materiału ze zbioru tylko wówczas, jeżeli ten materiał otrzymano w drodze nieupoważnionego użytkowania składników chronionej odmiany i o ile posiadacz nie miał wystarczającej możliwości wykonywania jego prawa w odniesieniu do wymienionych składników odmiany.

[…]”.

6 Zgodnie z art. 16 rozporządzenia nr 2100/94:

„Wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin nie obejmuje działań dotyczących jakiegokolwiek materiału chronionej odmiany lub odmiany chronionej przepisami art. 13 ust. 5 oraz jakiegokolwiek materiału pochodzącego z wymienionego materiału, który został przekazany osobom trzecim przez posiadacza lub za jego zgodą w jakiejkolwiek części Wspólnoty, chyba że działania te:

a) obejmują dalsze rozmnażanie danej odmiany, chyba że takie rozmnażanie było zamierzone gdy przekazywano ten materiał;

lub

b) obejmują wywóz składników odmiany do kraju trzeciego, który nie chroni rodzaju lub gatunku, do którego przynależy odmiana, chyba że wywożony materiał przeznaczono do konsumpcji".

7 Artykuł 27 tego rozporządzenia stanowi:

„1. Wspólnotowa ochrona odmian roślin może być, w całości lub w części, przedmiotem umownej licencji na eksploatację. Licencje mogą być wyłączne lub niewyłączne.

2. Posiadacz może powołać się na prawa wynikające ze wspólnotowej ochrony odmian roślin przeciwko osobie upoważnionej do korzystania z niego, która wykracza przeciwko jakimkolwiek warunkom lub ograniczeniom związanym z korzystaniem z tego prawa na podstawie ust. 1".

8 Artykuł 94 tego rozporządzenia stanowi:

„1. Każda osoba, która:

a) nie będąc do tego uprawniona podejmuje jedno z działań określonych w art. 13 ust. 2 w odniesieniu do odmiany, na którą przyznano wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin;

[…]

może być przedmiotem działania podjętego przez posiadacza, mającego na celu zaniechanie naruszenia lub wypłatę słusznego wynagrodzenia lub obu [lub jedno i drugie].

2. Osoba, która działa umyślnie lub z niedbalstwa, jest ponadto obowiązana do naprawienia wszelkich szkód wynikających z naruszenia. W przypadkach winy nieumyślnej nieznacznego stopnia roszczenia można zmniejszyć stosownie do stopnia winy nieumyślnej, nie mogą być one jednak mniejsze od korzyści, która odniosła osoba naruszająca prawo".

9 Artykuł 104 do tegoż rozporządzenia stanowi, co następuje:

„1. Posiadacz może dochodzić roszczeń z tytułu naruszenia. Posiadacz licencji może dochodzić roszczeń z tytułu naruszenia, chyba że w przypadku wyłącznego uprawnienia do korzystania taka możliwość została wyraźnie wykluczona w umowie z posiadaczem albo przez Urząd na podstawie przepisów art. 29 i art.100 ust. 2.

2. Posiadacz licencji ma prawo przystąpić do sporu w sprawie o naruszenie wszczętej przez posiadacza w celu otrzymania naprawienia poniesionej przez [niego] szkody".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

10 Nicolaï NV (zwana dalej „Nicolaï") jest hodowcą – w rozumieniu art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 2100/94 – nowej odmiany jabłoni Nicoter. Jest to jedyna odmiana do produkcji jabłek, które, o ile spełniają określone wymagania jakościowe, są sprzedawane pod znakiem towarowym Kanzi. Aby uniknąć pogorszenia jakości tej odmiany i znaku towarowego, wprowadzony został system odpowiadający sieci dystrybucji selektywnej, który obejmuje specyfikację dotyczącą ograniczeń w produkcji drzew, jak również w odniesieniu do produkcji, przechowywania, sortowania i sprzedaży owoców.

11 Wniosek dotyczący odmiany jabłoni Nicoter złożony przez Nicolaï w dniu 27 kwietnia 2001 r. został opublikowany w dniu 15 czerwca 2001 r. w *Dzienniku Urzędowym Wspólnotowego Urzędu Ochrony Odmian Roślin*.

12 Prawo do ochrony odmian roślin związane z tym wnioskiem stało się przedmiotem wkładu wniesionego przez Nicolaï w dniu 3 września 2002 r. do Better3fruit NV (zwanej dalej „Better3fruit"). Better3fruit jest więc posiadaczem wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin przyznanej dla drzew odmiany Nicoter.

13 Better3fruit jest również właścicielem znaku towarowego jabłek Kanzi.

14 W 2003 r. Better3fruit i Nicolaï zawarły umowę licencyjną, na podstawie której Nicolaï uzyskała wyłączne prawo do uprawy i wprowadzania do obrotu jabłek odmiany Nicoter. Umowa ta stanowi, że Nicolaï nie ma prawa „zbycia lub sprzedaży produktu licencyjnego, jeżeli dany kontrahent nie podpisze wcześniej licencji na hodowlę (w przypadku hodowcy) zawartej w załączniku 6 lub licencji na sprzedaż (w przypadku partnera handlowego) zawartej w załączniku 7".

15 W dniu 24 grudnia 2004 r. Nicolaï sprzedała 7000 jabłoni odmiany Nicoter J. Hustinowi. Przy tej transakcji J. Hustin nie zobowiązał się do przestrzegania żadnego specjalnego postanowienia dotyczącego hodowli jabłek i sprzedaży zbiorów.

16 Umowa licencyjna zawarta w 2003 r. między Better3fruit i Nicolaï została wypowiedziana w dniu 20 stycznia 2005 r. W dniu, który jest sporny między stronami postępowania przed sądem krajowym, GKE otrzymała dla odmiany jabłoni Nicoter wyłączne prawa użytkowania przewidziane we wspólnotowym systemie ochrony odmian roślin. GKE stała się w ten sposób licencjobiorcą w miejsce Nicolaï.

17 W dniu 4 grudnia 2007 r. stwierdzono, że J. Goossens sprzedawał jabłka pod znakiem towarowym Kanzi. Okazało się, że jabłka te dostarczył mu J. Hustin.

18 Na podstawie tego stwierdzenia GKE wniosła powództwo o naruszenie wspólnotowej ochrony odmian roślin przeciwko J. Hustinowi i J. Goossensowi. W dniu 29 stycznia 2008 r. prezes Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, orzekając w przedmiocie środka tymczasowego, stwierdził, że zarówno J. Hustin, jak i J. Goossens naruszyli prawo GKE do wspólnotowej ochrony odmiany roślin.

19 Hof van Beroep te Antwerpen zmienił to postanowienie wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2008 r. Uznając, że Nicolaï nie wywiązała się ze swoich zobowiązań wynikających z umowy licencyjnej, sąd ten postanowił, że ze strony J. Hustina i J. Goossensa nie doszło do naruszenia prawa do wspólnotowej ochrony odmian roślin

przysługującego GKE, ponieważ ograniczeń przewidzianych w umowie licencyjnej zawartej między Better3fruit i Nicolaï nie można było podnieść przeciwko J. Hustinowi i J. Goossensowi.

20 GKE wniosła skargę kasacyjną na ten wyrok Hof van Beroep te Antwerpen. Mając wątpliwości co do zakresu ustanowionej w art. 16 rozporządzenia nr 2100/94 zasady wyczerpania praw, Hof van Cassatie postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z dwoma następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 94 rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 […], w związku z art. 11 ust. 1, art. 13 ust. 1–3, art. 16, 27 i 104 [tego] rozporządzenia […] należy interpretować w ten sposób, że posiadacz lub licencjobiorca może wnieść powództwo o naruszenie przeciwko osobie, która podejmuje działania w odniesieniu do materiału sprzedanego lub zbytego jej przez licencjobiorcę, który przy sprzedaży tego materiału naruszył ograniczenia uzgodnione w umowie licencyjnej zawartej między nim a posiadaczem wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin?

2) Czy w przypadku odpowiedzi twierdzącej w celu oceny tego naruszenia należy ustalić, czy osoba, która podejmuje wspomniane działania, była powiadomiona lub powinna była być powiadomiona o ograniczeniach nałożonych w umowie licencyjnej?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

21 Poprzez pierwsze pytanie sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy posiadacz wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin lub jego licencjobiorca może wnieść powództwo o naruszenie przeciwko osobie trzeciej, która nabyła materiał od innego

licencjobiorcy, który naruszył przy sprzedaży warunki lub ograniczenia wymienione w umowie licencyjnej zawartej między posiadaczem a tym licencjobiorcą.

22 Na wstępie należy zauważyć, że postępowanie przed sądem krajowym dotyczy wyłącznie kwestii, czy nowy licencjobiorca, tzn. GKE, może wnieść powództwo o naruszenie przeciwko osobom trzecim, w niniejszej sprawie J. Hustinowi i J. Goossensowi, które nabyły materiał od poprzedniego licencjobiorcy, w niniejszym przypadku Nicolaï, który przy sprzedaży tego materiału naruszył warunki lub ograniczenia wymienione w umowie licencyjnej zawartej przez niego w owym czasie z posiadaczem wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin, tzn. Better3fruit.

23 O ile pierwsze założenie przedstawione przez sąd krajowy, tzn. możliwość, aby sam posiadacz wniósł takie powództwo o naruszenie przeciwko osobie trzeciej, nie ma znaczenia dla sprawy, to uwzględniając szczególne okoliczności sporu w postępowaniu przed sądem krajowym, należy jednakże zaznaczyć, że art. 94 ust. 1 rozporządzenia nr 2100/94 zastrzega prawo do wniesienia powództwa o naruszenie posiadaczowi wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin.

24 Ponieważ prawo licencjobiorcy do wniesienia takiego powództwa zależy od prawa posiadacza, należy w pierwszej kolejności ustalić, od jakich szczegółowych warunków rozporządzenie nr 2100/94 uzależnia wykonywanie tego prawa przez posiadacza.

25 Co się tyczy ochrony odmian roślin ustanowionej rozporządzeniem nr 2100/94, należy zauważyć, że przewiduje ona różne poziomy ochrony i różne środki odwoławcze.

26 Po pierwsze, istnieje ochrona „pierwotna", która obejmuje składniki odmian zgodnie z art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 2100/94. Materiał ze zbioru podlega natomiast ochronie „wtórnej", która – mimo że również wspomniano o niej w art. 13 ust. 2 tego

rozporządzenia – jest silnie ograniczona przez ust. 3 tego artykułu. Chociaż więc składniki odmiany i materiał ze zbioru objęte są pojęciem materiału w rozumieniu art. 13 ust. 2 tego rozporządzenia, ochrona przewidziana dla tych dwóch kategorii jest różna.

27 Po drugie, rozporządzenie nr 2100/94 przewiduje szereg możliwości zaskarżenia. Zgodnie z art. 94 ust. 1 tego rozporządzenia przeciwko każdej osobie, która nie będąc do tego uprawniona, podejmuje jedno z działań określonych w art. 13 ust. 2 w odniesieniu do odmiany, na którą przyznano wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin, można wnieść powództwo o naruszenie.

28 W odniesieniu w szczególności do umów licencyjnych art. 27 ust. 2 rozporządzenia nr 2100/94 stanowi, że posiadacz może powołać się na prawa wynikające ze wspólnotowej ochrony odmian roślin przeciwko osobie upoważnionej do korzystania z niego, która wykracza przeciwko jakimkolwiek warunkom lub ograniczeniom związanym z korzystaniem z tego prawa na podstawie ust. 1 tego artykułu.

29 Należy więc rozróżnić z jednej strony powództwa wniesione przez posiadacza przeciwko licencjobiorcy, a z drugiej strony skargi wniesione przeciwko osobie trzeciej, która podejmuje działania w odniesieniu do objętego ochroną materiału, nie będąc do tego uprawniona.

30 Co się tyczy ostatniego z tych dwóch przypadków, będącego przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, należy dodać, iż art. 104 ust. 1 rozporządzenia nr 2100/94 przewiduje, że licencjobiorca może dochodzić roszczeń z tytułu naruszenia zamiast posiadacza. GKE jako licencjobiorca jest więc uprawniony do wniesienia powództwa o naruszenie przeciwko J. Hustinowi i J. Goossensowi.

31 Niemniej należy zaznaczyć, że zgodnie z tzw. zasadą wyczerpania określoną w art. 16 rozporządzenia nr 2100/60 wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin nie obejmuje działań dotyczących jakiegokolwiek materiału chronionej odmiany, który został przekazany osobom trzecim przez posiadacza lub za jego zgodą w jakiejkolwiek części Unii Europejskiej, chyba że działania te obejmują albo dalsze rozmnażanie danej odmiany – o ile takie rozmnażanie nie było zamierzone, gdy przekazywano ten materiał, albo wywóz składników odmiany do kraju trzeciego, który nie chroni rodzaju lub gatunku, do którego przynależy odmiana, o ile wywożonego materiału nie przeznaczono do konsumpcji.

32 Z art. 16 rozporządzenia nr 2100/94 i ze sformułowanej w nim zasady wynika, że w ramach sprawy takiej jak zawisła przed sądem krajowym powództwo o naruszenie wniesione przez GKE, jako nowego licencjobiorcę działającego w miejsce posiadacza, tzn. Better3fruit, przeciwko J. Hustinowi i J. Goossensowi, jest dopuszczalne jedynie w sytuacji, w której prawo posiadacza nie zostało wyczerpane.

33 W tym względzie z akt sprawy wynika, że Better3fruit i Nicolaï zawarły umowę licencyjną, na podstawie której Better3fruit przyznała Nicolaï wyłączne prawo tak uprawy i wprowadzania do obrotu jabłoni odmiany Nicoter, jak i użytkowania związanych z tym praw.

34 Ta umowa licencyjna zawierała warunki lub ograniczenia, zgodnie z którymi Nicolaï nie miała prawa zbyć produktu licencyjnego, chyba że osoba trzecia zobowiązała się do przestrzegania wspomnianych warunków lub ograniczeń.

35 Należy więc zbadać, czy w świetle przedstawionych w dwóch poprzednich punktach okoliczności faktycznych uprawnienie posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin zostało wyczerpane.

36 Zakres zasady wyczerpania, tak jak ustanowiona jest ona w art. 16 rozporządzenia nr 2100/94, nie był dotychczas przedmiotem wykładni Trybunału.

37 Sąd krajowy zastanawia się jednakże, czy znajduje zastosowanie w drodze analogii orzecznictwo Trybunału odnoszące się do zakresu tej zasady wyczerpania w prawie o znakach towarowych.

38 Z tego orzecznictwa, które dotyczy stosunków między właścicielem znaku towarowego i jego licencjobiorcą, wynika, że wprowadzenie do obrotu przez licencjobiorcę towarów opatrzonych danym znakiem towarowym co do zasady należy uznać za dokonane za zgodą właściciela tego znaku (zob. wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie C-59/08 Copad, Zb.Orz. s. I-3421, pkt 46).

39 Niemniej zgodnie z tym samym orzecznictwem umowa licencyjna nie jest równoznaczna z absolutną i bezwarunkową zgodą właściciela na wprowadzanie przez licencjobiorcę towarów opatrzonych tym znakiem do obrotu (zob. ww. wyrok w sprawie Copad, pkt 47).

40 Jeśli chodzi w szczególności o prawo do ochrony odmian roślin, art. 27 ust. 2 rozporządzenia nr 2100/94 wyraźnie stanowi, że posiadacz może powołać się na wynikające z tej ochrony prawa przeciwko licencjobiorcy, gdy narusza on jeden z warunków umowy licencyjnej.

41 Natomiast w odniesieniu do powództwa o naruszenie przeciwko osobom trzecim określonego w art. 94 rozporządzenia nr 2100/94 należy uwzględnić motyw czternasty tego rozporządzenia, na podstawie którego ochrona, z jakiej korzysta posiadacz, nie jest nadmierna. Należy w związku z tym stwierdzić, że naruszenie jakiegokolwiek warunku umowy licencyjnej nie może skutkować tym, że zawsze oznaczać on będzie brak zgody posiadacza. W szczególności nie można uznać, iż zgody tej brak

przy założeniu, że licencjobiorca narusza postanowienie umowy licencyjnej, które nie wywiera wpływu na zgodę na wprowadzenie do obrotu, a więc tym bardziej na wyczerpanie prawa posiadacza.

42 Ponieważ akta przedstawione Trybunałowi nie zawierały kopii załączników 6 i 7 do umowy licencyjnej, do których odniesiono się w rozpatrywanym warunku wspomnianej umowy, Trybunał nie posiada wystarczającej wiedzy na temat okoliczności faktycznych, aby ustalić, jaki rodzaj postanowienia jest przedmiotem postępowania przed sądem krajowym. Do sądu krajowego należy zatem, na podstawie okoliczności zawisłej przed nim sprawy, określenie rodzaju postanowień spornej umowy licencyjnej.

43 Gdyby sąd krajowy uznał, że licencjobiorca zbył chroniony materiał z naruszeniem warunku lub ograniczenia zawartego w umowie licencyjnej i dotyczącego bezpośrednio zasadniczych elementów wspólnotowej ochrony odmian roślin, należałoby stwierdzić, że to zbycie materiału przez licencjobiorcę osobie trzeciej miało miejsce bez zgody posiadacza, wobec czego prawo posiadacza nie zostało wyczerpane. Natomiast naruszenie postanowień umowy o innym charakterze w umowie licencyjnej nie stoi na przeszkodzie wyczerpaniu prawa posiadacza.

44 Mając na uwadze powyższe rozważania, na pytanie pierwsze należy udzielić odpowiedzi, że art. 94 rozporządzenia nr 2100/94 w związku z art. 11 ust. 1, art. 13 ust. 1–3, art. 16, 27 i 104 tego rozporządzenia, w okolicznościach takich jak w postępowaniu przed sądem krajowym, należy interpretować w ten sposób, że posiadacz lub licencjobiorca może wnieść powództwo o naruszenie przeciwko osobie trzeciej, która otrzymała materiał za pośrednictwem innego licencjobiorcy, który naruszył warunki lub ograniczenia wymienione w umowie licencyjnej zawartej uprzednio przez tego

licencjobiorcę z posiadaczem, pod warunkiem że rozpatrywane warunki lub ograniczenia dotyczą bezpośrednio zasadniczych elementów rozważanej ochrony odmian roślin, co powinno zostać zbadane przez sąd krajowy.

45 Poprzez pytanie drugie sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy w odniesieniu do oceny naruszenia należy zbadać, czy osoba trzecia, która podejmuje działania dotyczące sprzedanego lub zbytego materiału, była powiadomiona lub powinna była być powiadomiona o warunkach lub ograniczeniach nałożonych w umowie licencyjnej.

46 W tym względzie należy zaznaczyć, że w art. 94 ust. 1 rozporządzenia nr 2100/94 określono warunki, na jakich posiadacz wspólnotowego prawa do ochrony odmiany roślin może wnieść powództwo o naruszenie przeciwko sprawcy naruszenia, mające na celu albo zaniechanie naruszenia, albo wypłatę słusznego wynagrodzenia, albo połączenie tych dwóch form odszkodowania.

47 Ustęp 2 tego artykułu wymienia przypadki, w których posiadacz może ponadto wnieść przeciwko sprawcy naruszenia powództwo o naprawienie wyrządzonej tym naruszeniem szkody. Aby posiadacz mógł żądać takiego odszkodowania za doznaną szkodę, sprawca naruszenia powinien był zgodnie z tym ust. 2 działać w sposób umyślny lub z niedbalstwa. W przypadkach winy nieumyślnej nieznacznego stopnia roszczenie odszkodowawcze posiadacza można co do zasady stosownie zmniejszyć.

48 Porównanie brzmienia tych dwóch ustępów ukazuje, że w ust. 1 nie występuje żaden subiektywny element. Należy zatem uznać, że elementy subiektywne, takie jak wiedza o warunkach lub ograniczeniach nałożonych w umowie licencyjnej, nie mają żadnego znaczenia dla oceny naruszenia i prawa dochodzenia roszczenia od sprawcy tego naruszenia.

49 W świetle powyższych rozważań należy odpowiedzieć na drugie pytanie, że w odniesieniu do oceny naruszenia nie ma znaczenia, czy osoba trzecia, która podjęła działania dotyczące sprzedanego lub zbytego materiału, była powiadomiona lub powinna była być powiadomiona o warunkach lub ograniczeniach nałożonych w umowie licencyjnej.

W przedmiocie kosztów

50 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Artykuł 94 rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin, zmienionego rozporządzeniem Rady (WE) nr 873/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r., w związku z art. 11 ust. 1, art. 13 ust. 1–3, art. 16, 27 i 104 tego rozporządzenia, w okolicznościach takich jak w postępowaniu przed sądem krajowym, należy interpretować w ten sposób, że posiadacz lub licencjobiorca może wnieść powództwo o naruszenie przeciwko osobie trzeciej, która otrzymała materiał ze zbioru odmiany chronionej za pośrednictwem innego licencjobiorcy, który naruszył warunki lub ograniczenia wymienione w umowie licencyjnej zawartej uprzednio przez tego licencjobiorcę z posiadaczem, pod warunkiem że rozpatrywane warunki lub ograniczenia dotyczą bezpośrednio

zasadniczych elementów rozważanej ochrony odmian roślin, co powinno zostać zbadane przez sąd krajowy.

2) W odniesieniu do oceny naruszenia nie ma znaczenia, czy osoba trzecia, która podjęła działania dotyczące sprzedanego lub zbytego materiału ze zbioru odmiany chronionej, była powiadomiona lub powinna była być powiadomiona o warunkach lub ograniczeniach nałożonych w umowie licencyjnej.

Podpisy